

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітня програма: «Середня освіта (Історія)»

Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія)

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №2 від “1” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Виробнича (педагогічна) практика в закладах загальної середньої освіти
Викладач	Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна
Контактний телефон	59-60-06
E-mail викладача	tamara.halytska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 ЄКТС 270 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер 17.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення практики є – закономірності, прийоми, способи, методи та засоби взаємодії учасників педагогічного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах, зумовлені його цілями, завданнями та змістом.

Особливості, зміст. Особливістю виробничої педагогічної практики є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Тобто важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх учителів-істориків є педагогічна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на третьому курсі бакалаврату ОП 014 «Середня освіта (історія)».

В умовах державності України, становлення національної школи роль педагогічної практики у забезпеченні психологічної, дидактичної готовності студентів до реалізації навчальної, виховної і розвивальної функцій історії як предмета в школі особливо зростає. Сучасна Україна, яка перебуває у стані війни, потребує кваліфікованих педагогів, які виховують майбутнє покоління справжніми патріотами.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка навчально-методичних матеріалів;
- визначення баз практики;
- призначення керівників практики;
- укладання угоди на проведення практики;
- направлення студентів на бази практики;
- складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практики студентів;
- складання тематики індивідуальних завдань на практику;
- повідомлення про прибуття студента на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Програма враховує практичні побажання стейкхолдерів (директорів, вчителів-методистів), висловлені під час методичних нарад на останньому етапі практики, на якому аналізуються і оцінюються результати педагогічної практики студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)».

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета педагогічної практики студентів:

- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної педагогічної діяльності у загальноосвітніх закладах;
- закріплення отриманих теоретичних знань із загально-професійних і спеціальних дисциплін;
- особиста апробація отриманих теоретичних знань щодо методики вчительської діяльності під час самостійно проведених уроків у 5,6,7 класах;
- оволодіння необхідними методами, навичками та вміннями вчительської діяльності;
- проведення виховних заходів з учнями у закладах середньої освіти;
- отримання студентом необхідних практичних навичок та особистого досвіду з метою зростання у майбутньому до справжнього дипломованого професіонала.

Завдання педагогічної практики:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування закладів середньої освіти, їх матеріально-технічним забезпеченням; ознайомлення з педагогічним досвідом учителів історії;
- ознайомлення з роботою класного керівника, організація та проведення виховної роботи в закріпленому класі; вивчення учня через пед-психологічну характеристику (5-7 кл.), оволодіння методиками вивчення учня;
- вивчення студентами-практикантами правил та методик навчання, а також ознайомлення з педагогічним досвідом вчителів-методистів;
- проведення 22 уроків, позакласних заходів з використанням засвоєних педагогічних методів і прийомів педагогічної діяльності;
- набуття необхідного комплексу комунікативних навичок спілкування та вмінь встановлювати психологічний контакт з класом,
- знайомство з роботою класного керівника і проведення виховних заходів,
- аналіз і оцінка результатів своєї педагогічної діяльності; розвиток педагогічного мислення, любові до майбутньої професії, поліпшення своїх педагогічних здібностей; конкретизація, вдосконалення і розвиток необхідних професійних якостей вчителя.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів у навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці.

ЗК 5. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям

поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

ЗК 8. Здатність забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ФК 1. Наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти.

ФК 4. Здатність до розуміння теоретичних і практичних засад педагогіки, психології і сучасних освітніх технологій.

ФК 5. Здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.

ФК 7. Здатність застосовувати знання, уміння і навички із дисциплін фундаментальної і професійної підготовки у практичній діяльності – у навчанні історії і правознавства, організації навчально-виховного процесу, розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін. ФК 8. Здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і правознавства, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін. ФК 9. Здатність самостійно організовувати навчально-виховний процес, добирати ефективні методи, прийоми, форми і засоби навчання, спрямовані на розвиток вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також дотримуватися вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу. ФК 10. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання. ФК 11. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК 13. Здатність до оволодіння базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності студентів до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ФК 16. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати самооцінку та корегування пізнавальної діяльності, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

ФК 17. Здатність формувати історичну свідомість, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді, ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Володіти ґрунтовними знаннями з вітчизняної і всесвітньої історії, необхідними для роботи в навчальних закладах середньої освіти.

ПРН 4. Знати теоретичні і практичні основи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій, особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти. ПРН 5. Знати теоретичні і практичні основи методики викладання історії і правознавства, орієнтуватися на їх сучасні досягнення. Застосування знань та розуміння ПРН 6. Самостійно організовувати освітній процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу, вибираючи продуктивні методи, прийоми, форми та засоби навчання. ПРН 7. Знати і застосовувати ефективні види та методи контролю знань, умінь і навичок учнів в освітньому процесі

ПРН 9. Розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись норм української літературної норми і вимог до написання наукових та навчальних текстів

ПРН 12. Здійснювати планування, організацію та реалізацію сучасних інноваційних технологій навчання історії і правознавства на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів.

ПРН 15. Організовувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, яка ґрунтується на здобутих знаннях, демократичних і гуманістичних цінностях.

ПРН 16. Брати участь у командній роботі, застосовувати оптимальну стратегію діяльності і приймати обґрунтовані рішення у складних і часом непередбачуваних професійних і життєвих ситуаціях, що потребує застосування нових підходів і прогнозування, усвідомлення власної відповідальності. ПРН 17. Знати культурну спадщину українського народу в контексті світової культури, поважати різноманіття та мультикультурність світу; керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва

5. Організація навчання

Назва практики	Напрямок, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича (педагогічна) практика	Бакалавр 014-середня освіта «історія»	третій	шостий	6 тижнів	270	9	залік

Тематика навчальної дисципліни

Виробнича цільова педагогічна практика в школі складається з 6 тижнів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча конференція, в ході якої студенти знайомляться із особливостями практики, практичними рекомендаціями, звітною документацією, формами контролю, критеріями оцінювання, порадами фахівців. А також здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей баз практики.

II етап – самостійна організація студентами спеціальності 014 «Середня освіта (історія)» навчально-виховного процесу в умовах конкретного навчального закладу: у закладах загальної середньої освіти (середня школа).

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики.

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Етап 1. Підготовчий.</p>	<p>Організаційні заняття 4 год.</p>	<p>Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. – Міністерство освіти України. Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. Вип. 1. Київ, 1994. с. 139 – 152 Галицька-Дідух Т.В. Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 014 «Середня освіта (історія)». Івано-Франківськ, 2017. Галицька-Дідух Т.В. Робоча програма «Виробнича цільова педагогічна практика в школі». Івано-Франківськ, 2017. Кацова Л.Г. Формування професійного інтересу у майбутніх учителів у процесі педагогічної практики. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 Херсон, 2004. 196 с. Олексюк О. Є. Вплив педагогічної практики на активізацію пізнавальної діяльності студентів. <i>Наукові праці. Педагогічні науки</i></p>	<p>Організаційне заняття на Факультеті: ознайомлення з інструктажем з техніки безпеки, ознайомлення студентів із завданнями та змістом педагогічної практики, формою контролю, необхідною звітною документацією, критеріями оцінювання. Лекція «Від теорії до практики: секрети успіху», на яку запрошуюються учителі-професіонали з м.Івано-Франківська. 2 год.</p> <p>Організаційне заняття на базі практики: Розподіл практикантів по робочих групах. Екскурсія по закладу. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення щоденників педагогічної практики, спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів, проведення інструктажу з правил охорони праці та протипожежної безпеки тощо. 2 год.</p>		<p>Січень 202</p>

		<p>[Текст] : науково-методичний журнал. Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2005. т.42 N 29 . С.39-43</p> <p>Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навч. посіб. для студ. пед. вузів / Г. О. Шулдик, В. І. Шулдик. К. : Науковий світ, 2000. 143 с.</p>			
<p>Етап 2</p> <p>Реалізація основних функцій вчителя і класного керівника в умовах конкретного навчального закладу.</p>	<p>Практика + Самостійна робота</p> <p>262 год</p>	<p>Галицька-Дідух Т.В. Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 014 «Середня освіта (історія)». Івано-Франківськ, 2017.</p> <p>Галицька-Дідух Т.В. Робоча програма «Виробнича цільова педагогічна практика в школі». Івано-Франківськ, 2019.</p> <p>Половенко О.В., Хлань Л.М. Підвищення професійної компетентності вчителя: інноваційний підхід (З досвіду роботи методиста МК відділу освіти Олександрійської райдержадміністрації О.В.Даценка). Кіровоград: Видавництво обласного інституту</p>	<p><i>Ознайомлення 'пасивна практика, 1 тиждень):</i></p> <p>з системою навчально-виховної, позакласної та позашкільної роботи основної школи в цілому, з порядком ведення шкільної документації (з бесіди директора школи чи заступників директора з навчальної і виховної роботи);</p> <p>із специфікою методики роботи вчителів та класного керівника певного класу (5-7 кл.);</p> <p>із специфікою позакласної роботи вчителя-історика;</p> <p>зі змістом роботи методичних об'єднань вчителів за спеціальністю та класних керівників;</p> <p><i>2. Вивчити:</i></p> <p>зміст календарних і тематичних планів уроків вчителя, плану його позакласної роботи;</p> <p>план організаційної і виховної роботи класного керівника; анатомо-фізіологічні, психологічні й індивідуальні особливості класного колективу, вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів, їхніх нахилів та інтересів, рис характеру, взаємовідносин у класі в ході навчально-виховного процесу; шляхом вивчення документації, бесід з учнями, спостереження; зокрема педагогічно занедбаних учнів і тих, хто має високий рівень</p>	<p>50 б (за результатами щоденника і карток аналізу уроків)</p>	<p>Любомир Березняк 202</p>

		<p>післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2012. 32 с.</p> <p>Горопаха Н. М. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи : навч. посіб./ Н. М.Горопаха, Т. І.Поніманська. К.: Слово, 2009. 280 с.</p> <p>Баханов К. Учитель історії то особистісно орієнтоване навчання. <i>Історія в школах України: Науково-методичний ж-л. К.: Педагогічна преса. 2010. С.19-20.</i></p> <p>Бойко А. Науково-методичний супровід професійно-педагогічної підготовки вчителя. <i>Рідна школа. К.: Преса України. 2012. С.28-33.</i></p> <p>Фрейман Г. Реалізація компетентнісно-орієнтованого навчання у парктиці викладання історії в школі. <i>Історія в школі: Науково-методичний ж-л. К.: Етносфера. 2010. С.23-29.</i></p> <p>Баханов К.О. Шкільна програма з історії: Становлення змісту [Текст]. Харків: Видавнича група «Основа», 2009. 127 с.</p>	<p>знань, умінь і навичок; передовим педагогічним досвідом роботи вчителів.</p> <p>3. <i>Активна фаза практики:</i></p> <p>планування навчально-виховного процесу та проведення уроків з історії;</p> <p>відвідування та наступний аналіз уроків і позакласних заходів з історії;</p> <p>підготовка й проведення не менше 22 уроків історії в 5-7 класах у присутності вчителя;</p> <p>підготовка і проведення 2-3 залікових уроків різних типів (на залікових заняттях мають бути присутні керівник практики від Факультету, від бази практики, студенти-практиканти). Після закінчення заняття проводиться обговорення, в якому приймають участь всі присутні. В ході обговорення висловлюються зауваження теоретичного (стосовно змісту) та методичного (якість подачі матеріалу, управління аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо) плану. Студенти-практиканти фіксують свої зауваження у письмовій формі у вигляді рецензії, керівник практики від базового навчального закладу надає характеристику з рекомендованою оцінкою);</p> <p>підготовка дидактичного матеріалу до залікових уроків;</p> <p>відвідування й аналіз 5 уроків студентів-практикантів;</p> <p>перевіряти зошити, контрольні і самостійні роботи;</p> <p>проведення психолого-педагогічних спостережень;</p> <p>проведення індивідуальних бесід з учнями;</p> <p>ведення класного журналу, оформлення іншої документації, перевірка щоденників тощо;</p> <p>можлива участь у роботі методичних об'єднань учителів історії, семінарах, засіданнях</p>	
--	--	--	--	--

		<p>Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія / О. М. Пехота, А. М. Старєва. Миколаїв : Вид-во "Гліон", 2005. 272 с.</p> <p>Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 287</p> <p>Десятков Д.Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Х.: Вид. група «Основа», 2011. 111 [1] с.</p>	<p>педагогічної ради школи, в підсумкових конференціях з педпрактики.</p> <p><u>Зміст позакласної роботи:</u></p> <p>вивчення системи роботи вчителя, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до виучуваних предметів; опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи з історії: тижнів історії, вечорів (ранків), бесід, конференцій, диспутів, екскурсій; випуск стіннівок тощо.</p> <p>172 год.</p> <p>Виконання індивідуальних завдань з метою надбання студентами умінь та навичок самостійного розв'язування відповідних завдань.</p> <p>90 год.</p>		
Етап 3. Підсумковий	Захист практики, 4 год	<p>Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: "К.І.С.", 2004. 112 с.</p> <p>Галицька-Дідух Т.В. Наскрізна програма практик студентів Факультету історії, політології і міжнародних відносин освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 014 «Середня освіта (історія)». Івано-Франківськ, 2017.</p> <p>Галицька-Дідух Т.В. Робоча програма «Виробнича цільова педагогічна практика в школі». – Івано-</p>	<p>Оформлення і захист підсумкової документації,</p> <p>Захист індивідуального завдання</p> <p>4 год.</p>	25 б.	Бер 202
				25 б.	

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка фахової підготовки	20
2.	Оцінка проведення уроків	20
4.	Оцінка проведених виховних заходів	15
5.	Звіт проходження практики	10
5	Оцінка психолого-педагогічної характеристики	15
6.	Індивідуальне завдання	10
7.	Відповіді на запитання на захисті практики	10
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Вид діяльності	Кількість балів	Критерії оцінювання
Оцінка фахової підготовки	18-20	студент повною мірою володіє знаннями з історії України і всесвітньої історії, вміло використовуючи їх на уроці. Адаптує досягнення історичної науки до навчально-виховного процесу у школі, вдало використовує міжпредметні і внутріпредметні зв'язки, постійно дбає

		про адекватне розуміння слухачами навчальної інформації шляхом пояснення, інтерпретації суттєвих ознак явища, має синтетичне мислення ін.
	13-17	студент добре володіє навчальним матеріалом з історії України і всесвітньої історії, послуговуючись здобутими знання в Факультеті, використовує міжпредметні і внутріпредметні зв'язки, має критичне мислення.
	8-12	знання студентом теоретичного матеріалу з базових навчальних дисциплін на посередньому рівні
	1-7	виявлено неготовність студента до навчально-виховної роботи у вузі і в школі внаслідок слабких знань з базових предметів, є прогалини у знанні фактичного матеріалу, розумінні причинно-наслідкових зв'язків.
Оцінка проведення уроків	18-20	Уроки проведено на високому організаційно-методичному рівні, студентом обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; у ході заняття чи уроку може скоригувати свою діяльність. Студент добре володіє класом, уміє організувати учнів на навчальну діяльність, бачить кожного учня, вміє розподіляти увагу, здатна забезпечити трудову дисципліну на основі залучення всього класного колективу до навчальної діяльності. Студент помічав помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляв.
	13-17	Студент навчальні та позакласні заходи провів на доброму організаційно-методичному рівнях, успішно вирішував навчальні та виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації студентів та учнів. Не до кінця реалізовано виховний, освітній, розвивальний потенціал заняття чи уроку; методичні прийоми раціональні, відповідають умовам навчання та поставленим цілям; в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних вправ; практикант іноді робить несуттєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок студентів та учнів.
	8-12	Уроки проведено на «задовільному» рівні, студент у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний встановити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Значна частина учнів випадає з поля зору практиканта
	1-7	Уроки проведено на «незадовільно» (не враховано індивідуальні і вікові особливості учнів; студент не може відірватися від конспекту, не реалізовані навчальні та виховні завдання ін.) Практикант не використовував різні способи активізації учнів на уроці, не уміє забезпечити мотивацію і викликати зацікавленість учнів до матеріалу, що вивчається.
Оцінка володіння методикою викладання	10	Плани-конспекти підготовлені без помилок, якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять; практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями практичних вправ (заповнення таблиць, карт тощо); правильно розподіляє час уроку. Досить вдало і вмотивовано обрано <i>тип уроку</i> . Реалізована структура уроку відповідає його типу. Практикант вміло використовує різноманітні методи і прийоми навчання, в тому числі й інноваційні. Передбачені завдання на перевірку якостей знань, умінь і навичок учнів, і вивчення нового матеріалу, і формування умінь і навичок, застосування знань на практиці. Компоненти уроку були пов'язані між собою логічною послідовністю і забезпечили дидактичну цілісність уроку. Практикант застосовував технічні засоби навчання.
	8-9	якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «добре» відповідно до встановлених критеріїв, якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять: має розгорнуті плани-конспекти усіх проведених уроків і позакласних заходів. практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них; студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводяться на уроці; використовує наявні й самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна; епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою роботу

	6-7	Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «задовільно» відповідно до встановлених критеріїв, мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення тренувальних вправ; недостатньо володіє способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них; студент мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх самостійно; студент постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність в ході уроку, при проведенні уроків у практиканта зустрічаються деякі труднощі та виникає потреба у допомозі методиста або вчителя;
	1-5	за період практики виявлено неготовність студента до навчально-виховної роботи в школі в наслідок слабких знань з методики викладання. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів на незадовільному рівні; не вдало використовує методи і прийоми навчання. Виявляє не вміння працювати з наочними засобами, в т.ч. і технічними. В основному мета уроку не реалізована. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «незадовільно» відповідно до встановлених критеріїв. Порушення техніки безпеки, трудової дисципліни також може стати підставою для оцінки «незадовільно».
Оцінка виховної роботи	14-15	виховні функції класного керівника в цілому досягнуті; тема заходу є актуальною й вмотивованою, виховний захід проведений на високому рівні.
	11-13	тема заходу в цілому є актуальною й вмотивованою, функції виховного заходу реалізовані. Однак недостатньо актуалізована тема заходу з урахуванням вікових особливостей, запитів, інтересів учнів; недостатня відповідність методів, прийомів, засобів, форми організації, що використовувались при проведенні заходу, його цілям і завданням
	7-10	тема заходу є не досить актуальною й вмотивованою, функції виховного заходу не повністю реалізовані; недостатньо актуалізована тема заходу; зміст його не відповідає віковим особливостям учнів; методи, прийоми, засоби, обрана форма організації не є адекватними його цілям і завданням, віковим особливостям учнів; не досягнуто достатньої активності й самостійності учнів у процесі підготовки та проведення виховного заходу.
	1-6	Студент не виконував функції класного керівника, виховний захід проведено на незадовільному рівні або не проведено взагалі. Практиканту не вдалося виробити довірливі стосунки з учнями класу.
Оцінка психолого-педагогічної характеристики на учня	14-15	психолого-педагогічної характеристика відповідає вимогам, не містить помилок, студент її здійснив спираючись на дані взяті від учителів, класного керівника, однокласників, а також здійснивши педагогічне спостереження
	11-13	психолого-педагогічна характеристика в цілому відповідає вимогам, однак характеристика має загальний, а не персональний характер.
	7-10	У характеристиці є значні помилки; не повною мірою визначені риси учня ін. Характеристика має формальний характер.
	1-6	психолого-педагогічна характеристика не відповідає вимогам
Оцінка письмового звіту	9-10	студент здав у визначений термін правильно оформлену документацію. Здійснена підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності. У звіті відображена кількість проведених уроків, його участь в обговоренні уроків студентів, перевірки учнівських зошитів, висвітлена робота з учнями, що не встигають у навчанні і з тими, що виявили здібності до предмета, гурткова і факультативна робота. Висвітлено роботу студента-практиканта в позаурочний час: тематику бесід, доповідей, диспутів та ін. Зазначено з якими методичними матеріалами ознайомився студент-практикант, що зробив для поліпшення методичної роботи у школі, до роботи яких гуртків був залучений.
	6-8	Студент вчасно здав документацію, однак у ній містяться незначні помилки. Зокрема, не має деталізації форм роботи, здійснених практикантом.
	3-5	Студент вчасно здав документацію, у якій проте є значні неточності та не доопрацювання. Звіт має формальний характер.
	1-2	Невчасно зданий звіт, який виконаний загалом невірно
Індивідуальне завдання	9-10	Індивідуальне завдання виконане повною мірою, правильно оформлене. Практикант підбирає навч-методичний комплекс, який сприяє активізації критичного і творчого мислення учнів.
	6-8	Є незначні помилки при підготовці індивідуального завдання (окремі елементи не висвітлені). Зокрема, відсутні інновації, які сприятимуть розвитку свідомості, самостійності та активності учнів у навчанні.
	3-5	Присутні значні помилки при підготовці індивідуального завдання. Навчально-методичний комплекс підібрано частково.

7. Політика навчальної дисципліни

Бази практик	<p>Базами педагогічної практики є загальноосвітні заклади м.Івано-Франківська і області, а також навчальні заклади інших областей, які забезпечені висококваліфікованими кадрами і відповідають вимогам програми практики ОР магістр спеціальності 014 «Середня освіта (історія)».</p> <p>Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання, у іншому випадку базами практики є школи м.Івано-Франківська.</p> <p>В окремих випадках здобувачі вищої освіти можуть проходити практику за місцем проживання, праці чи навчання. Зокрема, у випадку праці за спеціальністю або майбутнього працевлаштування студента. Визначення баз практики, розробку та укладання угод із підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами. При отриманні подвійної освіти всі види практик перезараховуються.</p>
Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Вчитель історії	Можливість зарахування результатів педагогічної практики у випадку праці студентом за спеціальністю з

	необхідним тижневим навантаженням із відповідним підтверджуючим документом із закладу загальної середньої освіти (за підписом директора).
--	---

8. Рекомендована література

Базова

Закон «Про повну загальну середню освіту» 2020 посилання: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

Програми середньої загальноосвітньої школи. Історія України 5-11 класи. Всесвітня історія. 6-11 класи. – К., 2023.

Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введений наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 28 квітня 2023 р. № 246)

посилання: URL:

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-2023.pdf>

Терно С. О. Педагогічна практика студентів історичного факультету : Для студентів інституту історії і політології. / С. О. Терно. Запоріжжя : ВД ЗДУ, 2000. 39 с.

Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. Х.: Вид. група «Основа»: «Триада +», 2007. 111 [1] с.

Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. Київ, 2004. 352 с.

Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 93 [3] с.

Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія. Миколаїв : Вид-во "Ліон", 2005. 272 с.

Гальченко М. Педагогічна практика як матриця формування педагогічної майстерності вчителя. *Гілея*. 2011. № 7. С.487-496.

Баханов К. Учитель історії то особистісно орієнтоване навчання. *Історія в школах України: Науково-методичний ж-л*. К.: Педагогічна преса. 2010. С.19-20.

Десятов Д.Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Х.: Вид. група «Основа», 2011. 111 [1] с.

Додаткова література

Кацова Л.Г. Формування професійного інтересу у майбутніх учителів у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсон, 2004. 196 с.

Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи. К.: Кондор, 2008. 272 с.

Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О. Г. Мороза. К.: НПУ, 2001. 338 с.

Головацька, М. Соціально-психологічні проблеми насильства : семінар-практикум для класних керівників. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2013. № 6. С. 34–35.

Марушкевич, А.А. Педагогіка вищої школи. Київ: Логос, 2006. 215 с.

Запорожцева, Ю. Тренінги для і про педагогів. *Управління освітою*. 2011. № 24, грудень. С. 14-15, *Управління освітою*. 2012. № 2, січень. С. 10–12.

Казьміна, А. Шість капелюхів де Боно : тренінг. *Шкільний світ*. 2012. № 11, березень. С. 6–8.

Підручна І. Інтерактивні технології у громадянському вихованні учнів : тренінг. *Психолог : всеукр. газ. для психологів, учителів, соціальних педагогів*. 2013. №

19/20(жовт). С. 86–88.

Бойко А. Науково-методичний супровід професійно-педагогічної підготовки вчителя. *Рідна школа*. К.: Преса України. 2012. С. 28-33.

Чепіль М.М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Київ, 2014. 216 с.

Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі Київ, 2005. 239 с.

Національна доктрина розвитку освіти. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова. Київ, 2007. 495 с.

Фрейман Г. Реалізація компетентнісно-орієнтованого навчання у практиці викладання історії в школі. *Історія в школі: Науково-методичний ж-л*. К.: Етносфера. 2010. С. 23-29.

Вишневецький О. Людиноцентризм як педагогічна проблема на тлі сучасних цивілізаційних процесів. *Пед. думка*. 2008. №4. С. 3-13.

Баханов К.О. Шкільна програма з історії: Становлення змісту [Текст]. Харків: Видавнича група «Основа», 2009. 127 с.

Десятов Д.Л. Використання історичних анекдотів на уроках історії. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 128 с.

Клясен Н.Л. Учитель року. Кращі уроки. Всесвітня історія. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 127 [1] с.

Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навч. посіб. для студ. пед. вузів. К. : Науковий світ, 2000. 143 с.

Удод Л. Моральна політика як нова цінність української демократії. *Вища школа : наук.-практ. вид.* 2013. № 6. С. 69–83.

Шестопалюк О. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей сучасної молоді. *Рідна школа*. 2010. № 3. С. 33–35.

Ковалев, В. Н. Стресменеджмент (тренінг по управленню стрессами). *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 9. С. 42–54.

Кондратець І. Пізнай себе : рефлексивні тренінги для педагогів. *Дошкільне виховання : наук.-метод. журн. для педагогів і батьків*. 2013. № 5 ; Палітра педагога. 2013. № 5. С. 13–16.

Розв'язати конфлікт мирними засобами / підгот. Л. Галицина. *Управління освітою*. 2011. № 14, липень. С. 9–13.

Мацейків Т.І ПОТЕНЦІАЛ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ посилання: URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719414/1/Стаття.Мацейків..pdf>

Гончарова О.С. Формування громадянської та соціальної компетентностей учнів на уроках історії посилання: URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/3f8ac139-cb07-4d95-9682-4a8f49ff292f>

Черушева, Галина Батрбеківна; Кравцова, Тетяна Олександрівна; Галицька-Дідух, Тамара Вячеславівна Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін: формування інтерактивного онлайн-середовища [Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін: формування інтерактивного онлайн-середовища | Академічні візії \(academy-vision.org\)](https://academy-vision.org)

Хміль Н., Галицька-Дідух Т. Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті [Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті | Академічні візії \(academy-vision.org\)](https://academy-vision.org)

Т Halytska-Didukh ... Pedagogical role of assessment at the current stage of stimulating the educational process <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14>

Т Halytska-Didukh Formation of the Competences “Initiative And Entrepreneurship” at the Lessons of History of Ukraine (10th Grade)

<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/3632>

T Halytska-Didukh Pedagogical role of assessment at the current stage of stimulating the educational process DOI: [10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14](https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14)

Викладач _____ Т. Галицька-Дідух